

Van de werkvloer

Meer belangstelling voor wijkverpleging dankzij verplichte MGZ-stage

Veel studenten hbo-v hebben een verkeerd beeld van het werken in de wijkverpleging. De Hogeschool Arnhem en Nijmegen (HAN) probeert daar samen met ZZG zorggroep en andere stage-instellingen in de thuiszorg verandering in te brengen, onder meer door eerstejaarsstudenten op een stage maatschappelijke gezondheidszorg (MGZ) te sturen. 'Ik had nooit gedacht dat ik het zo leuk zou vinden!'

Femke van den Berg *

Hbo-v-docenten Rob Schuurman en Anja Smit van de Sectie MGZ lopen al heel wat jaartjes mee op de hogeschool. 'Vroeger stonden studenten in de rij voor een stageplek bij de wijkverpleging', weet Smit nog, 'maar die tijd is voorbij.' Volgens Schuurman gaat de student van tegenwoordig 'voor de zwaailichten van de ambulance en niet voor de Solex van de wijkverpleegkundige'. Hij stelt: 'Studenten dromen van een baan bij de traumaheli. Zij voelen niet voor het "steunkousimperium" van de thuiszorg. Ze denken dat je in de wijk alleen eenvoudige zorghandelingen verricht en huishoudelijke werkzaamheden uitvoert. Dat beeld is te beperkt, maar het zorgt er wel voor dat de belangstelling voor de MGZ gering is (zie kader). Terwijl de vraag naar wijkverpleegkundigen juist stijgt door de toename van het aantal thuiswonende ouderen met een complexe zorgvraag.'

■ Make more of life

Om de instroom in de MGZ te vergroten, sloegen hogeschool en stage-instellingen in de regio Arnhem Nijmegen op strategisch niveau de handen ineen. De hogeschool gaf de MGZ een duidelijker plek in het curriculum. Studenten krijgen tegenwoordig in de basisfase van de opleiding theorie over alle drie de werkvelden: AGZ, GGZ en MGZ. Ook werd MGZ een differentiatie binnen de opleiding, met aandacht voor wijkverpleging, GGD en extramurale jeugdgezondheidszorg. HAN en ZZG zorggroep ontwikkelden

MAKE MORE *of* LIFE

bovendien een publiciteitscampagne - **Make more of life** - die het beeld van de MGZ moet bijstellen. 'In de les laten we het campagnefilmje zien en verwijzen we naar website en Facebookpagina', zegt Smit. 'Ook nodigen we regelmatig gastdocenten uit die enthousiast vertellen over werken in de wijk. Bovendien denken mensen uit het werkveld mee bij het ontwikkelen van het MGZ-onderwijs.' 'We willen laten zien dat je als wijkverpleegkundige een rol kunt spelen in het leven van anderen', vult Schuurman aan. 'Dat spreekt jongeren sterk aan, zo blijkt uit studentenenquêtes. Toch is de imagocampagne op zichzelf

Stijgende lijn

In 2010 werkten er in Nederland 49.000 hbo-verpleegkundigen. Van de 4000 hbo-v-studenten (instroom 2009) slaagt circa 65 procent. Daarvan gaat 12 procent naar de thuiszorg.

In 2014 komt er van overheidswege 250 miljoen euro beschikbaar voor versterking van de wijkverpleging (bron: Actiz.nl).

In januari maakte de HAN een voorinventarisatie van de differentiatiekeuze van de hbo-v-studenten. Het gaat om voorlopige cijfers. Deze wijzen uit dat circa 81 procent voor AGZ kiest, 8 procent voor GGZ en 11 procent voor MGZ. De studenten die een (snellere of zwaardere) TOP-route volgen zijn hierin niet meegenomen. 'Van hen zullen sommigen ook MGZ kiezen', zegt Rob Schuurman. 'Het percentage ligt hoe dan ook veel hoger dan een paar jaar geleden. We verwachten dat die stijgende lijn zich doorzet.'

niet voldoende om studenten enthousiast te maken. Het beeld kantelt pas echt als zij op stage gaan.'

Sinds 2012 lopen alle hbo-v-studenten van de HAN al in hun eerste (of eventueel tweede) jaar stage in ziekenhuis, psychiatrie én wijkverpleging. 'We hebben hiertoe afspraken gemaakt met de stage-instellingen over het aantal stageplaatsen en de begeleiding', vertelt Schuurman. 'Zo heeft ZZG zorggroep, die in dit traject een voortrekkersrol vervult, maar liefst vier keer 38 stageplaatsen beschikbaar gesteld.' De stage duurt acht weken.

■ Rolmodellen

De werkbegeleiders en praktijkopleiders van ZZG zorggroep hebben zelf een hbo-v-opleiding achter de rug. 'Ze zijn belangrijke rolmodellen', zegt manager opleidingen Tonia van Beusekom. 'Ze laten studenten de veelzijdigheid en complexiteit van het beroep van wijkverpleegkundige zien en brengen de rollen van de hbo-v'er voor het voetlicht: zorgverlener, communicator, samenwerkingspartner, professional, gezondheidsbevorderaar, organisator, kwaliteitsbevorderaar. Dat doen ze door stagiaires niet alleen mee te nemen naar cliënten, maar bijvoorbeeld ook naar het overleg met verpleegkundig specialisten, huisartsen, zorgtrajectbegeleiders. Of ze laten zien hoe ze meehelpen bij het opzetten van de Sociale Wijkteams. En studenten kunnen helpen bij het uitzoeken van data, bijvoorbeeld bij het maken van wijkanalyses. Zo zien studenten dat het werk afwisselend is en echt op hbo-niveau.'

ZZG zorggroep bereidde de komst van de studenten goed voor. Alle werkbegeleiders en praktijkopleiders werden geschoold. 'Ze zijn er nu nog meer op gespist om de stagiaires op hbo-niveau aan te spreken', zegt Van Beusekom. 'Ze moedigen hen aan om kritische vragen te stellen, te reflecteren, uitdagende opdrachten te doen.'

■ Stageopbouw bij ZZG zorggroep

Voor de stagiaires werd een goed afgebakend programma ontwikkeld. 'Bij de start van de stage is er een kennismakingsbijeenkomst voor alle stagiaires en praktijkopleiders', vertelt Van Beusekom. 'Vervolgens gaan de stagiaires aan het werk in hun wijkteam. Iedere ochtend bezoeken ze cliënten, samen met hun werkbegeleider, en iedere middag werken zij aan andere wijkverpleegkundige taken en stageopdrachten.

Na vier weken komen de stagiaires samen voor een informatie- of themabijeenkomst, bijvoorbeeld over de rol van de wijkverpleegkundige bij specifieke ziektebeelden, casemanagement over complexe zorgvragen, specialisaties in het wijkverpleegkundig vakgebied.

Elke periode van acht weken wordt afgesloten met een evaluatiebijeenkomst. De verbeterpunten daaruit pakken we direct op. We werken continu aan verbetering: op de werkvloer en op management- en directieniveau.'

Het merendeel van de studenten is enthousiast over de stage bij ZZG zorggroep. 'Deze

wordt beloond met gemiddeld een 7,7; de stagebegeleiding zelfs met een 7,9', vertelt Van Beusekom. 'Door de bank genomen is het beeld dat de stagiaires hebben van de wijkverpleging bovendien behoorlijk verbeterd.'

■ Uitdagens en afwisselend

Dat beamen studenten Claire Smulders (21) en Renkse Boonen (22). 'Voordat ik met de opleiding begon, leek werken in de wijk me niet aantrekkelijk', biecht Boonen op. 'Ik dacht dat alleen verzorgenden en helpenden cliënten bezochten en dat de verpleegkundigen saai kantoorwerk deden. Dat klopte totaal niet. Je hebt als wijkverpleegkundige juist veel contact met cliënten. Daarnaast is er voldoende tijd voor verbreding en verdieping. Als je bijvoorbeeld iets tegenkomt in de praktijk, kun je dat gebruiken om je werk te verbeteren. Zo zat er bij een cliënt eens een luchtbel in de spuit met antistollingsmiddel. In de bijsluiters stond niet of dat kwaad kon. In de literatuur ging ik 's middags op zoek naar antwoorden. Die deelde ik vervolgens met mijn team.' Voor Smulders (21) waren vooral de 'theoretische, overstijgende taken' van de wijkverpleegkundige een aangename verrassing. 'Bij ZZG zorggroep werken ze met zelfsturende teams. Er zijn dus verpleegkundigen die plannings maken, die verpleegplannen schrijven, die onderzoek doen. Dat vond ik superleuk. Ook heb ik veel geleerd van de feedback die ik kreeg. Bijvoorbeeld over de manier waarop ik een leefstijlgesprek voerde met een cliënt. Aan de tips die mijn begeleider gaf, heb ik echt iets gehad. Dit was veruit mijn leerzaamste stage.'

■ Instroom

Smulders heeft de keus gemaakt om haar tweede stage weer in de wijkverpleging te doen, Boonen twijfelt nog. 'Ik heb eigenlijk voor de differentiatie AGZ gekozen, maar nu blijkt dat ik de MGZ ook ontzettend leuk vind: de afwisseling, de uitdagingen, de contacten met cliënten', zegt ze.

Bij ZZG zorggroep hopen ze dat een deel van de enthousiaste stagiaires uiteindelijk definitief voor het vak van wijkverpleegkundige kiest. 'We kunnen wel wat nieuwe instroom gebruiken', zegt Van Beusekom.

Een andere optie om meer hbo-verpleegkundigen in de wijkverpleging te krijgen, is het 'upgraden' van het zittende personeelsbestand. 'We hebben al een opleidingstraject voor mbo-v'ers', zegt Schuurman. 'Samen met het werkveld willen we dat ook toegenkelijk maken voor voltijders hbo-v die na hun basisfase in de opleiding de overstap willen maken naar een "werkend-leren"-variant. Er valt de komende jaren nog genoeg te ontwikkelen!'

* Femke van den Berg is freelance journalist